

Motion

1978/79:2334

av Hans Wachtmeister m. fl.

med anledning av propositionen 1978/79:130 om vissa åtgärder på växtförädlingsområdet m. m.

I propositionen 1978/79:130 föreslås ökade insatser på växtförädlingsområdet och förändrad organisation vid Sveriges utsädesförening. Vidare föreslås bildandet av ett bolag, till hälften ägt av staten och till hälften av Svenska lantmännens riksförbund. Tillgångar från Sveriges utsädesförening och Allmänna svenska utsädesaktiebolaget förs till det nya bolaget. Riksdagen föreslås bemyndiga regeringen att godkänna särskilt avtal mellan å ena sidan staten och å andra sidan Lantbrukarnas riksförbund och Svenska lantmännens riksförbund angående viss gemensam finansiering av växtförädling. En till lantbruksstyrelsen knuten särskild växtförädlingsnämnd föreslås inrättad.

Växtförädling innebär en förbättring och anpassning av kulturväxterna till odlingsbetingelserna. Växtförädlingens betydelse har varit avgörande för det moderna jordbrukets utveckling och rationell livsmedelsproduktion samt möjliggjort sådana stora och säkra skördar som numera tryggar vårt lands försörjning.

Sveriges framgångar och anseende på växtförädlingens område är väl dokumenterade. Våra växtförädlingsanstalter och till dessa knutna vetenskapliga växtförädlare intar en rangplats bland världens växtförädlingsinstitutioner.

För det samlade svenska jordbrukets vidkommande är det angeläget att vidmakthålla insatserna för växtförädling på en hög nivå.

Enligt vår mening har staten ett övergripande ansvar för grundläggande forskning av långsiktig karaktär liksom i viss mån för tillämpad forskning av icke kommersiell karaktär.

Härutöver kan sägas att stat och näring har ett gemensamt ansvar för växtförädlingsarbetet, exempelvis för målinriktade växtförädlingsprojekt eller för sådant växtförädlingsarbete som är angeläget från allmän synpunkt men inte kan motiveras från kommersiell utgångspunkt. Ett sådant gemensamt ansvarstagande är logiskt med hänsyn till växtförädlingens långsiktiga karaktär och till behovet av forskningsprojekt som är nödvändiga för att vidareutveckla den praktiska växtförädlingen.

Således bör växtförädlingsarbetet inom landet bedrivas av dels staten ensam, lantbruksuniversitet, växtförädlingsanstalt etc. och avse en grundläggande forskning tillgänglig för alla, dels av staten och näringen eller

kommersiella företag gemensamt i projektform för enskilda tillämpade forskningsprojekt samt av kommersiella växtförädlingsföretag och avse sådan forskning/förädling som kan komma till kommersiell nytta inom relativt kort tid.

En strikt uppdelning av ansvar för staten och näringen eller mellan grundläggande icke-kommersiell forskning och tillämpad kommersiell forskning är givetvis inte möjlig att göra.

Växtförädlingsutredningen (SOU 1978:23) föreslår en integration av växtförädling och marknadsföring, dvs. en samverkan mellan staten och lantbrukarnas egen organisation. Utredningen hävdar att detta leder till såväl en bättre samverkan mellan de båda funktionerna som en effektivare verksamhet. Härvid skall utsädesföreningen och utsädesbolaget föras samman till ett företag, Svalöf AB, hälftenägt av staten och böndernas organisation.

Enligt vår mening är det i propositionen framförda förslaget angående samarbete på växtförädlingsområdet inte ändamålsenligt.

Uppfattningen att staten har ett betydande gemensamt ansvar med jordbruksnäringen och livsmedelsindustrin för utvecklingen inom svensk växtförädling har i propositionen tagit sig uttryck i en sammanblandning av de grundläggande ansvarsområden som bör åvila staten och näringen. Således föreslås att staten genom ägaransvar i ett halvkommersiellt växtförädlingsföretag skall tillförsäkras inflytande över växtförädling och marknadsföring, samtidigt som staten skall garantera långsiktigt ekonomiskt stöd till företaget i fråga.

Förslaget är enligt vår mening oacceptabelt från principiell synpunkt när det gäller gränsdragning mellan olika ansvarsområden på växtförädlingsområdet, liksom att det från strikta konkurrensneutralitetssynpunkter kan ge det företag som staten deläger långsiktiga fördelar genom att ekonomiska garantier ensidigt ställs till ett företag för exempelvis tillämpad växtförädling som har direkt kommersiell anknytning.

Detta förhållande understryks av det faktum att den s. k. växtförädlingsnämnden vid bidragsgivning skall ta särskild hänsyn till den organisation som byggs upp inom Svalöf AB. Vidare skall staten tillförsäkras ett avgörande inflytande i styrelsen för Svalöf AB, med särskild vikt lagd vid de frågor som är viktiga för staten och företaget. Vi delar uppfattningen att det kan vara av framtida betydelse att viss integration sker mellan växtförädling och marknadsföring och genom att ett utökat samarbete kan ske mellan svenska växtförädlingsföretag. Däremot anser vi inte att någon särskild fördel kan nås genom att staten, genom ägarengagemang i ett bolag, deltar i tillämpad forskning och marknadsföring.

Vi förordar att staten genom ändamålsenlig organisation vid lantbruksuniversitetet ansvarar för den grundläggande vetenskapliga växtförädlings-

forskningen och att det därutöver skapas en fristående statsunderstödd institution eller stiftelse med uppgifter liknande dem som Sveriges utsädesförening i dag har, således att ansvara för viss tillämpad växtförädlingsforskning. För denna institution eller stiftelse (utsädesförening) bör inga kommersiella bindningar ske till något särskilt företag förutom sådant samarbete som kan ske på projektbasis eller eljest ha karaktär av uppdragsforskning.

Genom en sådan organisatorisk uppläggning åstadkoms en officiell status för viss tillämpad växtförädling, samtidigt som växtförädlingsresultaten blir tillgängliga för de kommersiella växtförädlingsföretagen på lika grunder.

Förslaget att inrätta en särskild växtförädlingsnämnd börenligt vår mening ytterligare övervägas. Visserligen kan ett särskilt organ för samordning och initiering av praktisk växtförädling vara av värde, inte minst för att det föreligger ett starkt behov av integrering inom växtodling, växtskydd och husdjursproduktion. Emellertid bör frågan om en sådan verksamhets anknytning till lantbruksuniversitetet, statens råd för jord- och skogsforskning och lantbruksstyrelsen liksom en eventuell nämnds sammansättning ytterligare prövas innan riksdagen fattar beslut om inrättandet av ett nytt organ för en sådan verksamhet. Enligt vår mening talar starka skäl för att en eventuell nämnd inrättas i lantbruksuniversitetets organisation och i samarbete med statens råd för jord- och skogsforskning.

I propositionen föreslås att en särskild professur och institution för kulturväxternas genetik och förädling inrättas vid lantbruksuniversitetet. Avsikten är att denna institution skall lokaliseras till Alnarp. Vi har inget att invända mot att en sådan professur inrättas och anser att det är värdefullt att kontinuitet skapas för forskningsverksamheten för genetik och förädling. Dock anser vi att frågan om ifrågavarande institutions och professors slutliga lokalisering bör bestämmas först då organisationen och inriktningen på växtförädlingsområdet blivit föremål för ny utredning i enlighet med de riktlinjer som vi i det föregående förordat.

I avvaktan på att så sker finner vi det naturligt att lokalisering av verksamheten sker till lantbruksuniversitetets Alnarpsdel. Det är viktigt att en institution och professur av den karaktär som föreslås får verka i en vetenskaplig miljö med möjlighet till nära kontakter till forskare och närliggande vetenskapliga områden.

Enligt vår mening bör således hela frågan om organisationen på växtförädlingsområdet utredas på nytt. Vi menar att de av oss ovan redovisade utgångspunkterna för en ändamålsenlig framtida organisation bör ligga till grund för en sådan utredning, varvid särskild vikt bör läggas vid de principiella frågorna rörande ansvarsfördelning mellan staten och näringen.

Med stöd av det anförda hemställs

att riksdagen med avslag på propositionen 1978/79:130, såvitt avser yrkandena under punkterna 3–7 i hemställan, hos regeringen anhåller om utredning angående riktlinjerna för växtförädlingens organisation i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 27 mars 1979

HANS WACHTMEISTER (m)

PER-ERIK C. NISSER (m)

INGRID SUNDBERG (m)

STEN SVENSSON (m)

PER-OLOF STRINDBERG (m)

ROLF CLARKSON (m)

WIGGO KOMSTEDT (m)